

WYTYCZNE W ZAKRESIE ZAPEWNIAJĄCYM DOSTĘPNOŚĆ DYDAKTYCZNA

Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu (AWF Poznań) jest Uczelnią **otwartą dla osób z niepełnosprawnościami**, pod warunkiem, że **będą mogli zrealizować pełen program studiów** na wybranym kierunku: Wychowanie Fizyczne, Sport, Turystyka i Rekreacja, Taniec w Kulturze Fizycznej, Fizjoterapia, Dietetyka, Neurobiologia. Przed podjęciem decyzji o wyborze kierunku studiów, kandydaci zobligowani są do zapoznania się efektami uczenia się dla kierunków studiów prowadzonych w AWF w Poznaniu (Uchwała Senatu AWF nr 143/2012 z dnia 24 kwietnia 2012 r. z późn. zm.), aby upewnić się, że są w stanie podołać wymaganiom stawianym w procesie kształcenia.

AWF Poznań jest Uczelnią **przystosowaną dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami**: ze schorzeniami narządu ruchu (zlikwidowano bariery architektoniczne), wzroku (wprowadzono brajlowskie oznaczenia w obiektach) i słuchu (zainstalowano pętle indukcyjne).

W Uczelni opracowano **wskazania dla nauczycieli akademickich w zakresie prowadzenia zajęć dydaktycznych z osobami z niepełnosprawnościami**: ze schorzeniami narządu ruchu, wzroku, słuchu, mowy i osób z autyzmem. Dane osobowe studentek i studentów, w tym informacje na temat niepełnosprawności, nie są przekazywane nauczycielom akademickim bez zgody osób, których te informacje dotyczą. W związku z powyższym, osoby z niepełnosprawnościami, którzy chcą skorzystać z ułatwień w procesie studiowania, **zobligowani są do osobistego poinformowania nauczyciela o swoich specjalnych potrzebach** na pierwszych zajęciach w semestrze.

W przypadku trudności w korzystaniu z ułatwień w procesie studiowania, sformułowanych w poniższych **INFORMACJACH DLA WYKŁADOWCÓW**, osoby z niepełnosprawnościami mogą zwrócić się o pomoc do **Pełnomocnika Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami** przez Biuro Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami.

INFORMACJE DLA WYKŁADOWCÓW

Każda osoba z ograniczoną sprawnością ma prawo do samodzielnego, aktywnego, niezależnego i wolnego od przejawów dyskryminacji życia, w tym – życia akademickiego.

Nie może być traktowana w sposób krzywdzący z powodu swojej niepełnosprawności.

Wymaga to od wykładowców Uczelni znajomości kilku podstawowych zasad:

ZAPYTAJ ZANIM POMOŻESZ

Sam fakt posiadania niepełnosprawności nie oznacza, że dana osoba potrzebuje pomocy. Jeżeli znajduje się ona w przyjaznym otoczeniu, zwykle sama daje sobie świetnie radę. Należy pamiętać,

że niepełnosprawność jest jedną z okoliczności życia/funkcjonowania jednostki, nie jej cechą immanentną. Dorosła osoba z niepełnosprawnościami chce być traktowana jak niezależny człowiek. Pomoc należy oferować jedynie wówczas, gdy w oczywisty sposób widać, że dana osoba może jej potrzebować. Jeżeli jednak widzisz, że dana osoba z czymś nie może sobie poradzić, zapytaj w jaki sposób możesz pomóc. Możliwe, że taka osoba krępuje się poprosić o pomoc.

BĄDŹ TAKTOWNY INICJUJĄC KONTAKT FIZYCZNY

Staraj się bez uzasadnienia nie łamać przestrzeni osobistej osoby z niepełnosprawnością. Niektóre osoby utrzymują równowagę przy pomocy swoich kończyn górnych lub wykorzystują je do lokomocji (używając wózka inwalidzkiego, kul inwalidzkich lub laski), dlatego chwytanie ich za ręce, nawet w celu udzielenia pomocy, może tę równowagę zakłócić, szczególnie w trakcie przemieszczania się/zmiany pozycji. Szczególnie istotne jest to w kontakcie z osobą niewidomą i niedowidzącą. Przed nawiązaniem komunikacji z taką osobą, bez jasnej zgody nie należy wskazywać jej kierunku przemieszczania się z użyciem kontaktu fizycznego. Jedynym wyjątkiem jest sytuacja, w której brak interwencji może zagrażać jej bezpieczeństwu. Podobnie istotne jest, aby nie dotykać psa przewodnika w trakcie pracy, a także sprzętu pomocniczego osoby z niepełnosprawnością (np. wózka inwalidzkiego), gdyż jest on traktowany jako część przestrzeni osobistej.

POMYŚL ZANIM COŚ POWIESZ

Zawsze zwracaj się bezpośrednio do osoby z niepełnosprawnością, a nie do jej towarzysza, pomocnika czy tłumacza języka migowego. Zwracaj się do niej, jak do każdej innej osoby szanując jej prywatność. Jeżeli będziesz wypytywać tylko o schorzenie, osoba z niepełnosprawnością może się poczuć, jakby rozmowa była sprowadzona wyłącznie do niepełnosprawności. Z drugiej strony wiele osób z niepełnosprawnościami nie ma nic przeciwko naturalnej ciekawości z tym związanej i nie krępuje się odpowiadać na zadawane w tym obszarze pytania.

Zwracaj uwagę na określenia, które używasz. W języku potocznym funkcjonuje wiele określeń na osobę z niepełnosprawnością, które nie mają wydźwięku pozytywnego lub neutralnego. Najlepiej zawsze używać zwrotu „osoba z niepełnosprawnością”.

NIE RÓB ŻADNYCH ZAŁOŻEŃ

Osoba z niepełnosprawnością sama najlepiej wie, co może zrobić, a czego nie. Nie podejmuj za nią decyzji w odniesieniu do uczestnictwa w jakiegokolwiek czynności. Wykluczanie osoby z niepełnosprawnością z jakiegokolwiek działania, na podstawie założeń o jej ograniczeniu, może stanowić pogwałcenie jej praw.

REAGUJ UPRZEJMIE NA PROŚBĘ OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Jeżeli studentka bądź student z niepełnosprawnością prosi o dokonanie pewnych przystosowań w procesie nauczania, nie traktuj tego jako skargi. Świadczy to o tym, że czuje się w Uczelni na tyle swobodnie, aby

mówić o swoich potrzebach. Uwzględnij w procesie dydaktycznym ograniczenia, które wynikają bezpośrednio z niepełnosprawności (np. zastosuj większą czcionkę w materiałach pisemnych w przypadku studentów niedowidzących). Nie faworyzuj osoby z ograniczoną sprawnością, aby tym samym nie odbierać jej prawa do równego traktowania, godności i autonomii.

WSKAZÓWKI DLA OSÓB PROWADZĄCYCH ZAJĘCIA DYDAKTYCZNE Z OSOBĄ Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHOWĄ

1. Przed studentką lub studentem z niepełnosprawnością ruchową należy stawiać takie same wymagania jak przed inną osobą, ponieważ zamierza zdobyć wyższe wykształcenie, a Władze Uczelni odpowiadają za uzyskany przez nią dyplom.
2. Należy pamiętać o indywidualnym traktowaniu osoby z niepełnosprawnością ruchową – każda osoba ma inne możliwości motoryczne wynikające z rodzaju niepełnosprawności i/lub postępu choroby. Osoby niepełnosprawne ruchowo to osoby poruszające się na wózku, o kulach, z protezą, np. kończyny górnej lub dolnej, osoby ze zwyrodnieniem stawów, stwardnieniem rozsianym, chorobami kręgosłupa lub niskorosłością.
3. Należy dyskretnie zapytać studentkę lub studenta, co stanowi dla nich największy problem i w czym potrzebują wsparcia, na przykład czy ma dla nich znaczenie miejsce, jakie zajmuje na sali. Zdarza się, że niepełnosprawności ruchowej towarzyszy inna niepełnosprawność (np. narządu wzroku, słuchu), co dodatkowo ogranicza możliwości percepcji tych osób.
4. Rozmawiając z osobą poruszającą się na wózku należy – w miarę możliwości – przyjąć pozycję siedzącą. Nie należy jednak kucać, ponieważ przyjęcie takiej postawy wygląda jak rozmowa z dzieckiem. Można też stanąć w pewnej odległości umożliwiającej kontakt wzrokowy, tak aby nie górować nad daną osobą i nie zmuszać do niewygodnego wyginania szyi.
5. Dla osoby mającej trudność z przemieszczaniem się (korzystającej z wózka, kul, itp.), brak wind, utrudniony dostęp do nich wraz z koniecznością szybkiego przemieszczania się między salami, szczególnie między budynkami, stanowi znaczne utrudnienie. Często taka osoba bez pomocy innych nie jest w stanie dotrzeć na zajęcia. Należy zatem rozplanować zajęcia w taki sposób, by uwzględnić problemy i potrzeby tej osoby, tzn. ograniczyć do minimum konieczność przemieszczania się pomiędzy zajęciami, wydłużyć przerwy pomiędzy zajęciami. Należy też pamiętać, że osoba korzystająca z wózka nie może wszędzie dosięgnąć, dlatego sprzęt dydaktyczny potrzebny do zajęć powinien się znajdować w zasięgu ręki osoby poruszającej się na wózku, upewniając się, że na drodze do niego nie ma żadnych przeszkód.
6. W przypadku braku możliwości prowadzenia zajęć w budynkach/salach dostosowanych architektonicznie do osób z niepełnosprawnościami należy – w miarę możliwości – pomóc w zorganizowaniu pomocy fizycznej lub zaproponować alternatywne formy przekazywania wiedzy.
7. Nagrywanie zajęć może być jedynym sposobem sporządzania notatek przez osobę z niepełnosprawnością ruchową, zwłaszcza rąk. Zasadniczo prawo autorskie zezwala na nagrywanie zajęć, ale studentka lub student powinni wykorzystywać je tylko do osobistego użytku. Rejestracja może się odbywać poprzez nagrywanie dźwięku (dyktafon) lub obrazu i dźwięku (kamera).

8. Inicjując zachowania wymagające podnoszenia rąk (np. zgłaszanie się do odpowiedzi), należy mieć świadomość, że mogą być one niemożliwe do wykonania dla osoby z niepełnosprawnością rąk.
9. Sprawdzanie wiedzy powinno przebiegać w sposób możliwie zbliżony do tego, jaki jest stosowany wobec osoby pełnosprawnej, przy czym w przypadku egzaminów pisemnych należy zagwarantować odpowiednią ilość czasu dla osoby, która ma problem z szybkim i wyraźnym pisaniem, bądź umożliwić zdawanie egzaminów w formie ustnej. Osobie, dla której samodzielne dotarcie na egzaminy w budynku niedostosowanym do osób z niepełnosprawnością ruchową jest niewykonalne, należy umożliwić przeprowadzenie egzaminu w miejscu dla niej dostępnym, z zachowaniem równoważnego sposobu sprawdzenia wiedzy.

WSKAZÓWKI DLA OSÓB PROWADZĄCYCH ZAJĘCIA DYDAKTYCZNE Z OSOBĄ NIEWIDOMĄ I SŁABOWIDZĄCĄ

1. Przed osobą z niepełnosprawnością wzrokową należy stawiać takie same wymagania jak przed inną osobą, ponieważ zamierza zdobyć wyższe wykształcenie, a Władze Uczelni odpowiadają za uzyskany przez nią dyplom.
2. Należy dyskretnie zapytać studentkę lub studenta, jakie ma ograniczenia wynikające z wady wzroku (ostrość i kąt pola widzenia) i czy ma dla nich znaczenie miejsce, jakie zajmuje na sali, oraz jaka pomoc będzie im potrzebna. Należy zachęcać do zajmowania miejsca w sali możliwie blisko wykładowcy. To wpłynie korzystnie na jakość słyszenia jego głosu i odbiór bodźców wzrokowych. Należy zapewnić dobre oświetlenie pomieszczenia i miejsca pracy studentki lub studenta. Chcąc oprowadzić osobę po sali należy zaproponować jej swoje ramię, zamiast chwytać ją za rękę (osoba niewidoma korzysta ze swoich rąk do utrzymywania równowagi). Kontakt dotykowy należy uprzedzić komunikatem słownym.
3. Wskazując drogę niewidomej studentce lub niewidomemu studentowi, należy podać konkretne wskazówki niewymagające orientacji wzrokowej. Zamiast powiedzieć „skręć w prawo przy półce z książkami”, należy powiedzieć „idź prosto do końca alejki, a potem skręć w prawo”, gdyż osoba ta może nie wiedzieć, gdzie znajdują się półka z książkami.
4. Jeżeli niewidoma osoba korzysta z pomocy psa przewodnika, należy iść po przeciwnej stronie, niż pies. Nie należy dotykać (głaskać) psa osoby niewidomej, gdyż pies „jest w pracy” i nie może się rozpraszać.
5. Chcąc ostrzec niewidomą studentkę lub niewidomego studenta przed jakimś zagrożeniem (np. otwarte drzwiczki szafy), należy zrobić to w sposób konkretny. Sam okrzyk „uważaj!” nie pozwoli mu zorientować się, czy ma się zatrzymać, uciekać, pochylić czy coś przeskoczyć.
6. Pozostawiając niewidomą osobę w jakimś miejscu samą, należy powiedzieć jej o tym, opisując drogę do wyjścia. Najlepiej pozostawić taką osobę blisko ściany, stołu lub w jakimś innym konkretnym miejscu. Pozostawiając niewidomą osobę na środku pomieszczenia sprawimy jej duży kłopot.
7. Należy dopilnować, aby na drodze jaką porusza się osoba niewidoma lub niedowidząca, nie było żadnych przeszkód. Jeżeli regularnie ma zajęcia w danej sali, należy ją poinformować o wszelkich zmianach, np. o przestawionych meblach, sprzętach i innych przedmiotach.

8. Nagrywanie zajęć jest często jedynym sposobem sporządzania notatek przez osobę niewidomą. Zasadniczo prawo autorskie zezwala na nagrywanie zajęć, ale studentka lub student powinni wykorzystywać je tylko do osobistego użytku.
9. Studentka lub student może posługiwać się różnymi pomocami: przystosowanym laptopem, maszyną brajlowską, pomocami optycznymi (powiększalniki, lupy elektroniczne), a nawet własnym oświetleniem. Publiczne zwracanie na to uwagi może wprowadzić ich w zakłopotanie.
10. Osoba niewidoma i słabowidząca powinna otrzymać takie same informacje jak osoba widząca. Prowadzący zajęcia powinien głośno czytać to samo, co zapisuje na tablicy. Jeżeli jest to możliwe, warto dostarczyć materiały w postaci plików elektronicznych. Prezentacji rysunków, wykresów, diagramów powinien towarzyszyć ich słowny opis. W przypadku przedstawiania eksponatów, makiet, modeli, studentka lub student powinni mieć możliwość zapoznania się z obiektem za pomocą dotyku (jeśli jest to możliwe) lub obejrzeć go z bliska (student słabowidzący).
11. Koniecznym jest, by zadający pytanie precyzował słownie, do kogo je kieruje, ponieważ osoba niewidoma nie zareaguje ani na spojrzenie, ani na wskazanie palcem.
12. Informacje o wymaganej literaturze należy podawać ze znacznym wyprzedzeniem, ponieważ dla osoby niewidomej dotarcie do niej jest bardziej skomplikowane i czasochłonne, niż dla osoby widzącej.
13. Sprawdzanie wiedzy powinno przebiegać w sposób możliwie zbliżony do tego, jaki jest stosowany wobec osoby widzącej. Dla osoby słabowidzącej należy przygotować testy używając dużej czcionki, a dla niewidomej – testy w formie elektronicznej (które mogą być wypełnione za pomocą komputera) lub w brajlu. Możliwa jest także zamiana formy pisemnej egzaminu na formę ustną z zachowaniem równoważnych zasad sprawdzenia poziomu wiedzy.

WSKAZÓWKI DLA OSÓB PROWADZĄCYCH ZAJĘCIA DYDAKTYCZNE Z OSOBĄ NIESŁYSZĄCĄ I SŁABOSŁYSZĄCĄ

1. Przed osobą z niepełnosprawnością słuchową należy stawiać takie same wymagania jak przed inną osobą, ponieważ zamierza zdobyć wyższe wykształcenie, a Władze Uczelni odpowiadają za uzyskanie przez nią dyplomu.
2. Na zajęciach, w których uczestniczy osoba niesłysząca i niedosłysząca, należy mówić przede wszystkim wyraźnie z normalnym lub minimalnie zwiększonym natężeniem głosu (nie krzyczeć!) w normalnym lub minimalnie zwolnionym tempie. Nowe, nieznanne słownictwo (zwłaszcza specjalistyczne) należy zapisywać na tablicy. Należy umożliwiać korzystanie z dostępnych rozwiązań teleinformatycznych, np. nagrywanie zajęć na dyktafon, używanie systemów wspomagających słyszenie. W żadnym przypadku nie należy nienaturalnie zwalniać tempa mówienia, ani nie przejaskrawiać artykulacji, gdyż wówczas nie uniknie się zniekształceń. Nie należy także w czasie wypowiedzi zasłaniać ręką ust, odwracać się, itp., aby nie ograniczać możliwości odczytywania mowy z ust i obserwacji mimiki twarzy.

3. Przed rozpoczęciem każdej wypowiedzi należy upewnić się, czy osoba niesłysząca patrzy na nas. Jeśli nie – zwracamy na siebie jej uwagę lekko dotykając ręki osoby niesłyszącej, machając dłonią w jej kierunku (nie jest to rozumiane jako lekceważenie) lub „mrużąc” oświetleniem sali.
4. Należy pamiętać o tym, aby twarz wykładowcy była dobrze oświetlona, co ułatwi osobie niesłyszącej odczytywanie mowy z ust i obserwację mimiki twarzy. Nie należy stawać pod słońce, w oknie, a w pomieszczeniach trzeba ustawić się przodem do okna lub światła sztucznego. Wzrok należy kierować na twarz najbliższej osoby niesłyszącej, aby nawiązać kontakt emocjonalny. Nie należy jednak robić tego nienaturalnie. Należy zachęcać wszystkie osoby mówiące, aby sygnalizowały umownym znakiem (np. gestem) zabieranie głosu. Umożliwi to łatwiejszą lokalizację danego rozmówcy.
5. Jeśli w zajęciach bierze udział tłumacz języka migowego, warto pamiętać o tym, aby nie zwracać się do tłumacza, lecz do wszystkich słuchaczy, w tym osoby niesłyszącej. Tłumacz i tak wykona swoje zadanie, a prowadzący zajęcia swoją postawą podkreśli, że rozmawia ze studentką lub studentem, a nie z tłumaczem.
6. Wypowiedzi kierowane bezpośrednio do osoby niesłyszącej podczas zajęć lub indywidualnych konsultacji powinny być krótkie i zwięzłe. Jeśli wypowiedź nie zostanie zrozumiana, należy ją powtórzyć używając w miarę możliwości innych słów. Zdania powinny być krótkie, pojedyncze, sformułowania potoczne, wspierane naturalną gestykulacją. Jeśli próba nawiązania kontaktu za pomocą mowy okaże się nieskuteczna, należy próbować porozumiewać się na piśmie, posługując się również krótkimi i prostymi zdaniami.
7. Jeśli osoba niesłysząca mówi, ale nie jesteśmy w stanie jej zrozumieć, trzeba podać jej kartkę i długopis mówiąc „proszę to napisać” i wykonując gest pisania. Zazwyczaj dla osoby niesłyszącej wskazana jest zamiana ustnej formy egzaminu na pisemną.

WSKAZÓWKI DLA OSÓB PROWADZĄCYCH ZAJĘCIA DYDAKTYCZNE Z OSOBĄ Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ NARZĄDU MOWY

1. Przed osobą z niepełnosprawnością narządu mowy należy stawiać takie same wymagania, jak przed inną osobą, ponieważ zamierza zdobyć wyższe wykształcenie, a Władze Uczelni odpowiadają za uzyskany przez nią dyplom.
2. Osobie mającej trudności z wymową należy poświęcić więcej czasu i uwagi, utrzymując z nią kontakt wzrokowy.
3. Należy zachęcać studentkę lub studenta z problemami w mowie do dalszego formułowania wypowiedzi – bez poprawiania ich, przerywania wypowiedzi i wyręczania. Pomagać należy tylko w razie koniecznej potrzeby, na przykład, podpowiadając trudne słowo, ale nie więcej niż jedno, starając się robić to jak najrzadziej.
4. W razie niezrozumienia tego, co studentka lub student powiedzieli, nie należy powstrzymywać się przed poproszeniem o powtórzenie niezrozumiałego fragmentu wypowiedzi. W szczególnie trudnej

- sytuacji można zadać studentce lub studentowi pytanie wymagające krótkiej odpowiedzi, bądź jedynie ruchu głową, wyrażającego potwierdzenie lub zaprzeczenie. Jeżeli wypowiedź nadal jest niezrozumiała, można w ostateczności poprosić o napisanie niezrozumiałego fragmentu wypowiedzi.
- Osoba mająca problemy z wymową może uczestniczyć w zajęciach ćwiczeniowych i laboratoryjnych, podczas których udzieli odpowiedzi ustnych. W takiej sytuacji należy zwrócić uwagę, by stworzyć jej możliwie komfortowe warunki wypowiedzi, przede wszystkim zapewnić ciszę i wyeliminować stresujące okoliczności.
 - W sytuacji wygłaszania referatów i prezentacji, studentkę lub studenta z niesprawnością narządu mowy nie należy zwalniać z publicznego wystąpienia, lecz zachęcić ich do przygotowania prezentacji multimedialnej wzbogaconej o krótkie komentarze. Szczegółowe informacje mogą być umieszczone na slajdach. W przypadku pierwszej prelekcji na Uczelni, mogą oni wygłosić referat przed mniejszym audytorium, w obecności kilku osób z roku. Ma to na celu stopniowe pokonywanie barier przez studentkę lub studenta i zachęcenie do wygłaszania kolejnych prezentacji już przed całą grupą.
 - Zaliczenia i egzaminy osoby z problemami wymowy powinny być przeprowadzane w takiej samej formie, jak dla innej osoby. Tylko w wyjątkowych sytuacjach, kiedy komunikacja ustna jest bardzo utrudniona, należy stosować formę pisemną.
 - Do osoby z niesprawnością narządu mowy należy podchodzić w sposób naturalny, bez lęku. Obawy i zahamowania mogą skrepować zarówno wykładowcę, jak i studentkę lub studenta.

WSKAZÓWKI DLA OSÓB PROWADZĄCYCH ZAJĘCIA DYDAKTYCZNE Z OSOBĄ Z AUTYZMEM

- Pamiętaj, że przed osobą z autyzmem należy stawiać takie same wymagania, jak przed inną osobą, ponieważ zamierza zdobyć wykształcenie wyższe, a Władze Uczelni odpowiadają za uzyskany przez nią dyplom.
- W komunikacji ze studentką lub studentem pamiętaj o możliwości wystąpienia konfliktów wynikających z ich trudności w zakresie odczytywania komunikatów niewerbalnych czy sygnałów społecznych, takich jak ton głosu, mowa ciała czy ekspresja emocjonalna, a tym samym niemożności odczytywania intencji, samopoczucia, czy nastroju drugiego człowieka. Nie oczekuj, że osoba z autyzmem zrozumie okazywane emocje, czy je odwzajemni (np. uśmiech).
- Osoba z autyzmem może nasze wypowiedzi rozumieć dosłownie, dlatego w rozmowach ze studentką lub studentem staraj się być precyzyjny i unikaj niedosłowności. Nie stosuj językowych środków stylistycznych (metafor, aluzji, przenośni, itp.).
- Osobę z autyzmem często cechuje nadwrażliwość sensoryczna, która może powodować dyskomfort, przeciążenie i zakłócenie procesów poznawczych, dlatego należy maksymalnie ograniczać oddziaływanie niepożądanych bodźców. Studentka lub student z autyzmem powinien w sali zająć miejsce możliwie jak najdalej od rozpraszających bodźców (np. z dala od okna, urządzeń elektrycznych, z przodu sali, aby umożliwić łatwiejsze skupienie się na prowadzącym). Należy zadbać o prawidłowe oświetlenie sali, odizolowanie od hałasu (np. z ulicy, korytarza) oraz zapachów (np. nie powinno się używać intensywnych perfum).

5. W związku z przewagą myślenia obrazowego nad werbalnym oraz dobrym spostrzeganiem i pamięcią wzrokową osób z autyzmem, pomocne w przyswajaniu wiedzy z zajęć będzie przedstawianie materiału w różnorodny sposób: w formie prezentacji, tablic, kart, zdjęć, piktogramów, schematów, tabel, diagramów, czy dodatkowych zwięzłych opisów. By zwiększyć szanse studentki lub studenta na wykonanie zadania w czasie ćwiczeń, należy dyskretnie sprawdzić czy polecenie wypowiedziane do grupy zostało także dobrze zrozumiane przez osobę z autyzmem. Dodatkowo można przedstawić zadanie z podziałem na mniejsze etapy oraz przekazać instrukcję w formie pisemnej. Warto wspierać polecenia słowne materiałem wizualnym (np. zamiast powiedzieć, że następne zajęcia odbędą się o godzinie 10:00 – powiedzieć i zapisać na tablicy), a w celu ułatwienia procesu przyswajania wiedzy należy przekazywać informacje w sposób zwięzły, podkreślając najważniejsze informacje w swojej wypowiedzi, a także robiąc krótkie przerwy w trakcie jej trwania.
6. Szczególnie trudne dla studentki lub studenta z autyzmem mogą być sytuacje zaburzające porządek zajęć, do którego wcześniej się przyzwyczaili. Taka sytuacja może wywołać u osoby z autyzmem niepokój, zwiększoną drażliwość, czy wywołać niepożądane zachowania. W takiej sytuacji należy pozwolić na wyrażenie emocji, zachowując w trakcie ich wyrażania spokój, nie okazując zdenerwowania, nie podnosząc głosu, będąc cierpliwym, tolerancyjnym i wyrozumiałym. Postaraj się, aby zajęcia przebiegały w sposób przewidywalny i stały, w porządku przedstawionym na początku zajęć (określenie struktury zajęć, liczby zadań, czasu trwania poszczególnych aktywności), a o wszelkich zmianach uprzedzaj.
7. Osoba z autyzmem może mieć trudności w rozpoznawaniu odpowiedniego momentu do zabrania głosu w rozmowie lub uporczywie wracać do interesującego ich tematu i nie rozpoznawać sygnałów rozmówcy świadczących o potrzebie zakończenia wypowiedzi czy zmiany tematu. Gdy studentka lub student ma potrzebę zadawania w trakcie zajęć pytań lub formułowania długich wypowiedzi, które mogą być uciążliwe dla pozostałych osób, należy pozwolić im się wypowiedzieć, a jednocześnie stworzyć ramy dla tej wypowiedzi np.: Czy mógłbyś powiedzieć o tym w trzech zdaniach? Na resztę Twoich pytań odpowiem w czasie konsultacji.
8. Osoba z autyzmem może wykazywać nietypowe zainteresowania, w których jest ekspertem, dlatego jeśli będzie taka możliwość, zainicjuj sytuację, w której mogłaby podzielić się swoją wiedzą, a tym samym zbudować pozytywny wizerunek w grupie studenckiej.
9. Każda pomoc dla studentki lub studenta z autyzmem powinna być dostosowana do ich indywidualnych potrzeb, dlatego gdy mamy wątpliwości, możemy również porozmawiać z nimi po zajęciach.

Piśmiennictwo

Cohen J, Silver YJ. (2008). *Disability etiquette: tips on interacting with people with disabilities*. United Spinal Association. Jackson Heights, NY, USA (*Praktyczny poradnik savoir – vivre wobec osób niepełnosprawnych*. Tłumaczenie: na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej; adaptacja: Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych).